

АДАМНЫҢ ШЫҒУ ТЕГІНІҢ ДӘЛЕЛДЕМЕЛЕРІ.

Сабақтың мақсаты: адамның
шығу тегінің
дәлелдемелерімен танысу.

Антропология – адамның шығу тегін, тарихи даму кезеңдерін, нәсілдік ерекшеліктерін зерттейтін ғылым саласы.

1735 жылы К.Линней өзінің **"Табиғат жүйесі"** атты еңбегінде адам мен маймылды сүтқоректілер класының өкілі ретінде бір туысқа жатқызған.

Ж.Б.Ламарк адамның жерде жүруге бейімделген маймыл тектес ата-тектен шыққандығын айтты.

Ч.Дарвин 1871 жылы **"Адамның шығу тегі және жыныстық сұрыпталу"** атты еңбегінде: "Адам мен адам тәрізді маймылдардың арғы ата - тегі бір »— деген тұжырым жасады.

Адамның жануарлар дүниесіндегі орны

Хордалылар типі

Омыртқалылар тип тармағы

Сүтқоректілер класы

Ұрықжолдастылар класс тармағы

Приматтар (маймылдар) отряды

Адам тәрізді маймылдар отряд тармағы

Адамдар туысы

Саналы адам түрі

Адамның жануарлар дүниесінің әрбір жүйелік топтарына тән ұқсас белгілері:

Жүйелік топтар -----Адам ағзасындағы ұқсас белгілер.

Хордалылар (желілілер) типі ----- Ұрық – жүйке түтігі – хорда – ас қорыту түтігі - жұтқыншақ -желбезек саңылауларының болуы.

Омыртқалылар тип тармағы ----- омыртқа жотасы – екі қолы және аяқтары – жүрек - миының бес бөлімді болуы.

Сүтқоректілер класы ----- ми ұлғаюы – баласын сүтпен асырауы – тістері – көкет – құлақ қалқаны – дыбыс сүйектері.

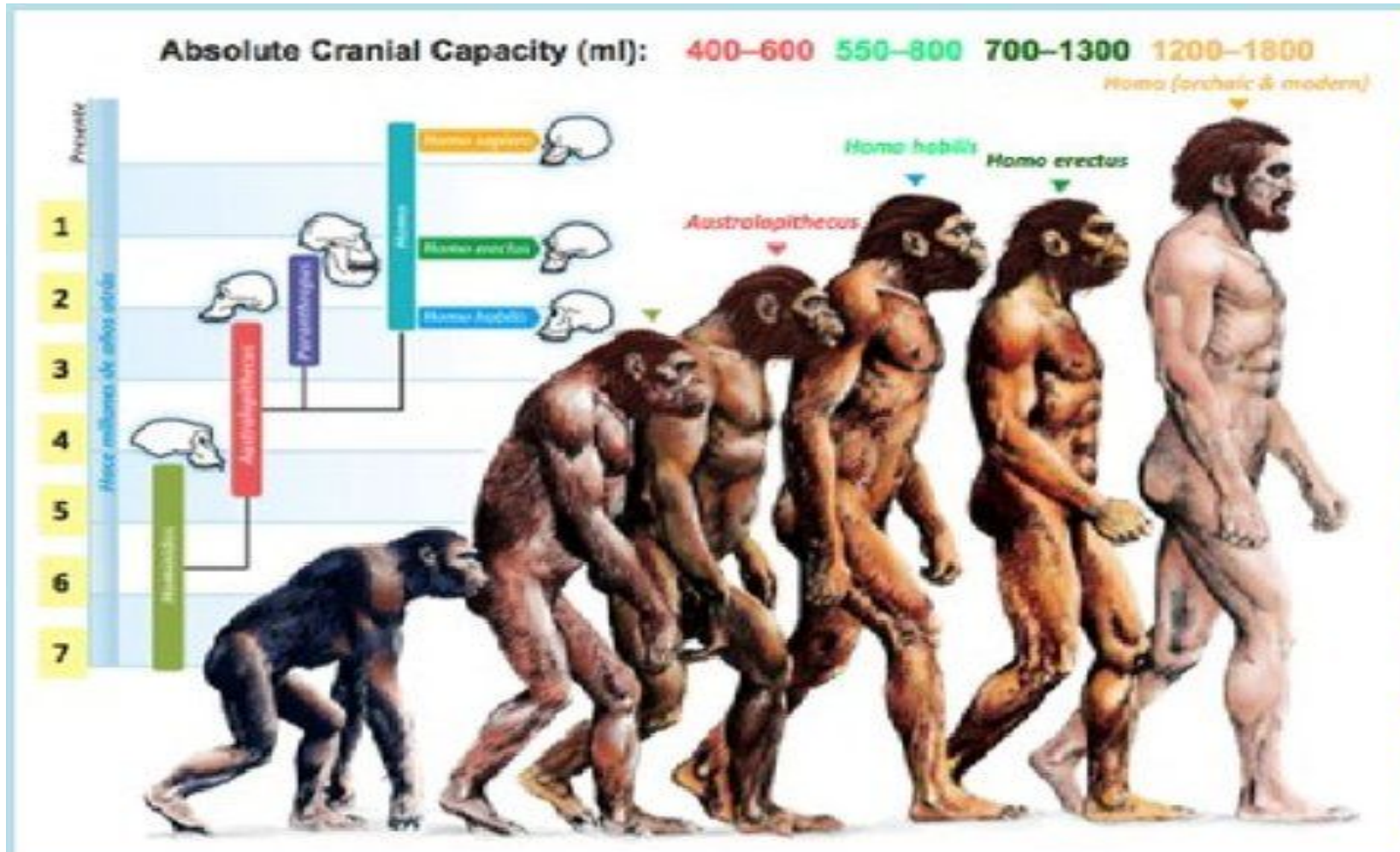
Ұрықжолдастылар класс тармағы ----- ұрықының жатырда болуы – ұрықжолдастың болуы.

Приматтар отряды ----- 5 саусақ – тырнақ – бұғана сүйек – тұрақты тістер болуы.

Адам тәрізді маймылдар отряд тармағы

Адамдар туысы

Саналы адам түрі

СКЕЛЕТЫ

человена

гориллы

орангутана

гibbonа

МОЗГ

человена

шимпанзе

орангутана

Рудименттік деп ата тегінен қалған қалдық белгілерін атайды.

Рудименттік белгілер

құйымшақ

соқыршек

Құлақ айналасындағы бұлшық еттер

Терідегі түктер

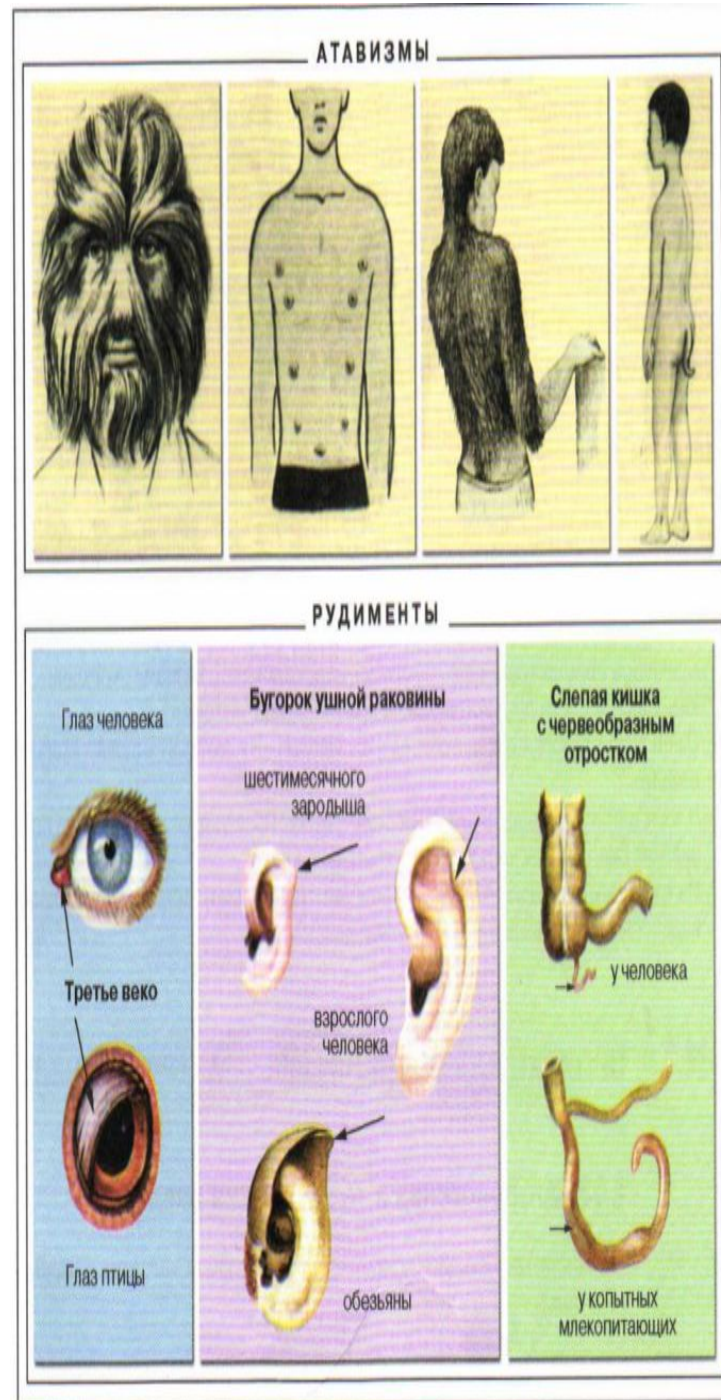
Атавизим деп арғы ата – тектің белгілерінің қайталануын атайды

Атавизим белгілері

Денесін қалын түк басқан баланың дүниеге келуі

Көп емшекті, құйрықты нәрестенің туылуы

ТАР ТАНАУЛЫ МАЙМЫЛДАР:

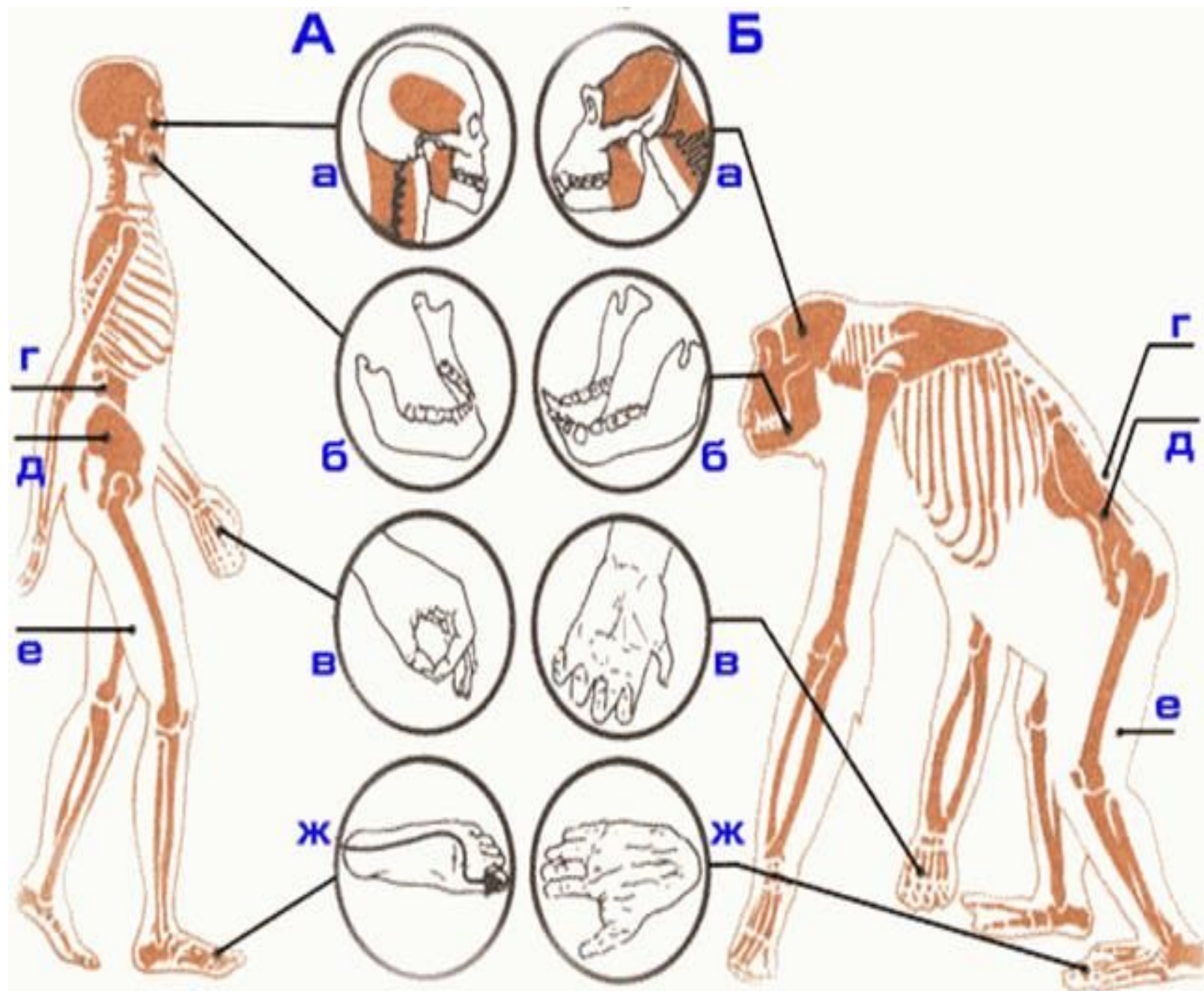

Гоминидтер:
орангутан,
горилла,
шимпанзе

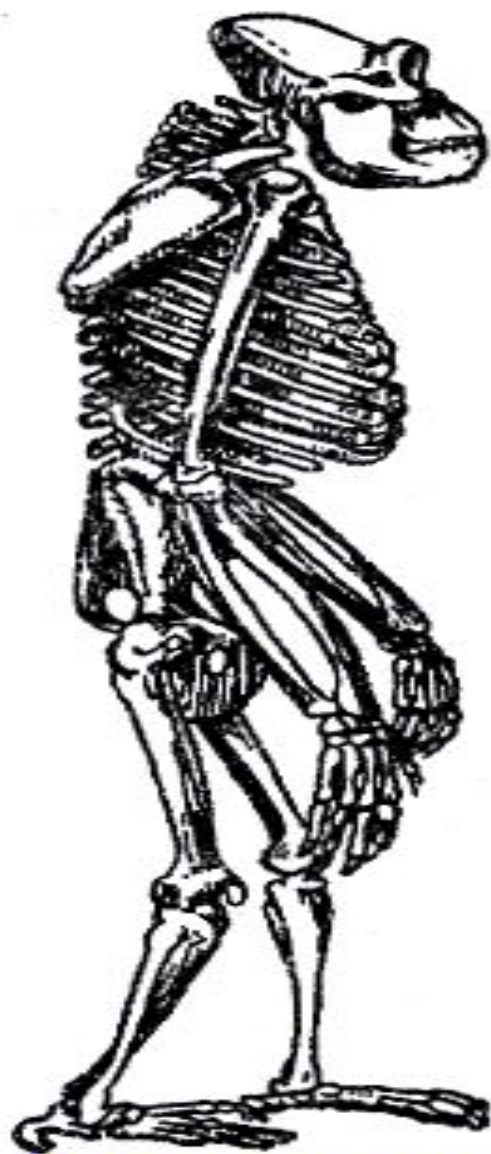
Понгидтер —
антропоид.

Скелет человека

Скелет гориллы

Адам мен адамтәрізді маймылдар.

Ұқсас белгілері	Айырмашылықтары
<p>Саусақтары мен тырнақтары, емшектері екеу, құйрықтары болмайды, сезім мүшелері, терісі, бұғаналары, сүт тістері, қан топтары, хромосома сандары адамда 46, адамтәрізді маймылда 48.</p>	<p>Тік жүреді, омыртқа жотасы 2 иілім жасауы, кеудесі жазық, жамбас қуысының кеңеюі, қол саусақтары, аяқтарының ұзын болуы, ми сауытының үлкен болуы, қас үсті доғасының болмауы, жақ сүйектері мен ит түістері кішірейген, иектері шығыңқы келуі.</p>

Адам эволюциясының қозғаушы күштері

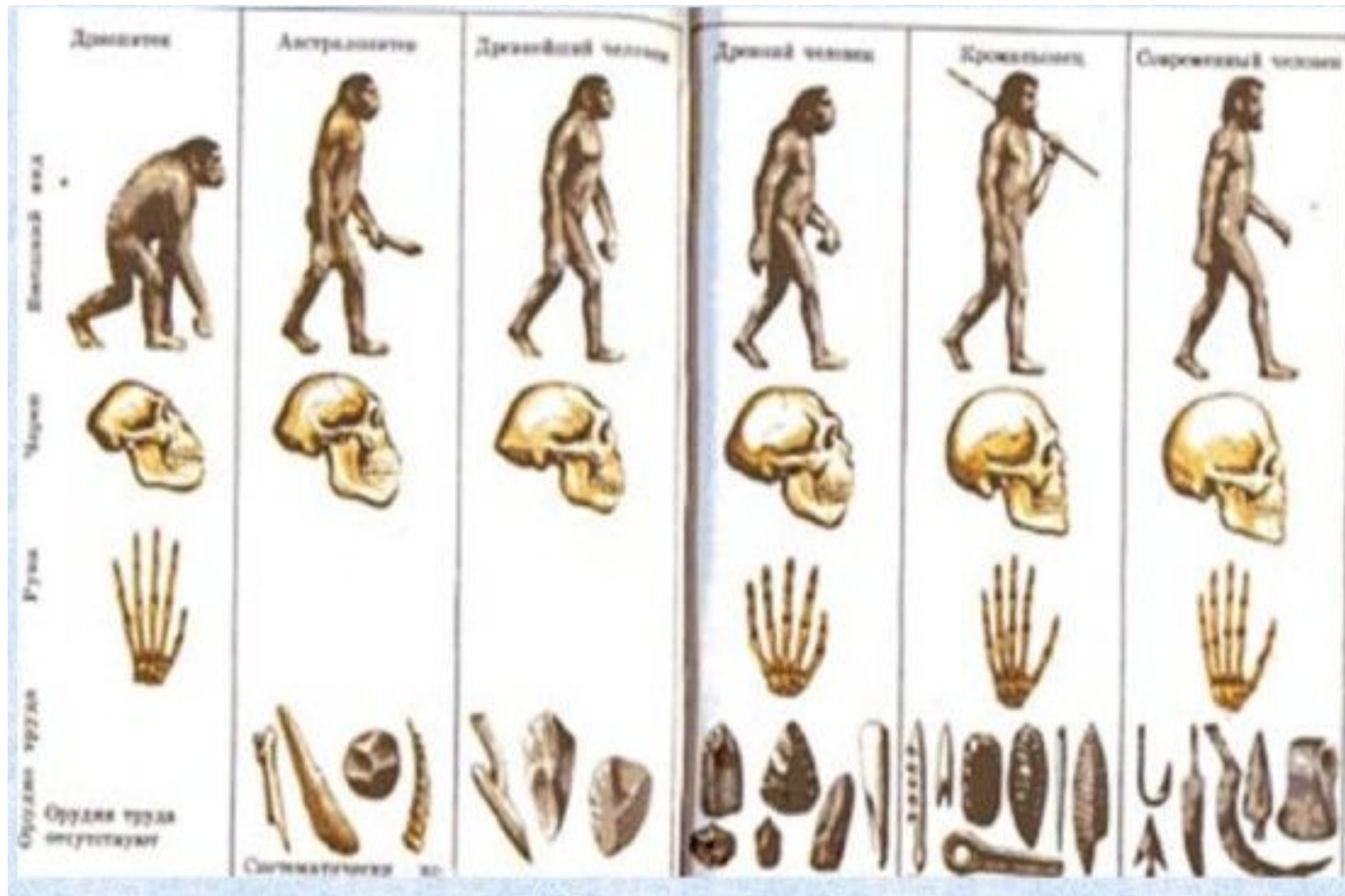
Биологиялық → Тұқым қуалайтын өзгергіштік, табиғи сұрыпталу, тіршілік үшін күрес.

Әлеуметтік → Еңбек әрекеті, сөз, ақыл - ой, сана, еңбектің қоғамдық сипаты.

ЕНБЕК ҚОҒАМДАСЫП ТІРШІЛІК ЕТУГЕ БАСТАМА БЕРЕДІ.

АНТРОПОГЕНЕЗДІҢ СЫЗБАНҰСҚАСЫ.

ҚОРЫТЫНДЫ.

- Еңбек адамның тұлға бітімінің, психологиялық ой – өрісінің өзгеруіне себепші болды. Еңбек әрекеті адам қоршаған ортаға әсер етіп, оны өзгертіп, өзі де өзгерді.
- Олай болса, **Энгельс айтқандай:** “Адамды адам еткен – еңбек” деген қорытынды жасалады.

1. Рудиментті табыңыз:

а/түкті адам ә/ аппендикс б/құйрықты бала

2. 1871 жылы шыққан “Адамның шығу тегі және жыныстық сұрыпталу” еңбегінің авторы кім:

а/Ж. Б. Ламарк, ә/Ф. Энгельс, б/Ч. Дарвин

3. Адамның тарихи дамуы:

а/онтогенез ә/филогенез б/ антропогенез

4. Жеке түрлердің өз ата - тектерінің белгісіне қайта оралуы қалай аталады:

а/рудимент ә/атавизм б/гомологиялық мүше

5. Еңбек әрекеті, сөз, ойлау антропогенездің қозғаушы күшінің қай факторына жатады.

а/әлеуметтік ә/ биологиялық б/экологиялық

6. Тұқым қуалайтын өзгергіштік, тіршілік үшін күрес антропогенездің қай факторына жатады:

а/әлеуметтік ә/ биологиялық б/аналогиялық

7. Адамда соқыр - ішек, үшінші қабақ ата тегінен қалған белгілерге жатады. Осындай белгілердің ғылыми атауы:

а/рудимент ә/атавизм б/гомология

ЖАУАПТАРЫ:

1. Ә 2. Б 3. Б 4. Ә 5. А 6. Ә 7. А

**ҮЙГЕ ТАПСЫРМА.
§54 АДАМНЫҢ ШЫҒУ ТЕГІНІҢ
ДӘЛЕЛДЕМЕЛЕРІ.**